

Μάιος 1967

«Σαγιέντα, σαγιέντα»,* ακούω πάλι και δεν θέλω να κουνήσω ούτε τα βλέφαρά μου. Είναι οι καθρέφτες μ' εκείνο το ασημένιο φως. Πολλοί, αστραφτεροί, τεράστιοι, σαν φωτογραφικοί συλλέκτες, σαν γυρισμένα βλέμματα μέσα στον χρόνο, δείχνουν την εικόνα μου. Όλα μου τα πρόσωπα. Κι εγώ ανάμεσά τους να στροβιλίζομαι και να γελώ.

«Σαγιέντα, ξύπνα. Ραμπένα καρίμ».**

Δεν είναι όνειρο. Μ' έχουν ξυπνήσει από ώρα, λέω από μέσα μου, οι αχνοί απ' το αρωματισμένο με κανέλα τσάι που άφησες στο κομοδίνο, δίπλα στο μπουκάλι...

«Μαντάμ, μ' ακούς; Ήρθε ο Φαρίντ».

Ήπια πολύ εχθές και κοιμήθηκα βαριά. Λίγο οι στοχασμοί, λίγο η ρέμβη, λίγο η ταραχή, η νοσταλγία των κήπων μας κι οι κουβέντες που είχαμε με τον Αριστεΐδη. Και ύστερα, βυθίστηκα στο κόκκινο χρώμα. Όπως εκείνο στον *Μεσημεριανό ύπνο* του Γκογκέν. Το δεύτερο βράδυ μου εδώ, κοιμήθηκα. «Ποτέ κανείς δεν φεύγει από την Αλεξάνδρεια», μου έρχεται στο μυαλό όποτε επιστρέφω. Αυτό που έλεγε ο θείος Λεόντιος.

«Σαγιέντα, ήρθε ο Φαρίντ».

Έπρεπε να ξανασκεφτώ αυτά που είχαν συμβεί.

«Πες του να έρθει», λέω κι ανοίγω τα μάτια μου.

Ο ήλιος που μπαίνει απ' τα κλειστά βολέ κι η σκιασμένη κάμαρα. Ποιος τα έκλεισε την ώρα που κοιμόμουν; Έχω τη συνήθεια να τα κρατώ ανοιχτά. Θέλω μόλις ανατέλλει να χύνεται μέσα το φως. Αυτό, ακόμα και στο Παρίσι, μου θύμιζε τα καλοκαιρινά πρωινά μας στο κτήμα της Μαντάρας.

* Αραβικά: Κυρία. Προσφώνηση που δείχνει ιδιαίτερο σεβασμό.

**Αραβικά: Ο Θεός είναι φιλεύσπλαχνος.

Σαν τη νόνα μου είμαι κι εγώ. Αγαπούσε τις φωτεινές κάμαρες και τις σκίαζε μόνο τα καυτά μεσημέρια του καλοκαιριού. Την ώρα που πέθαινε, εκείνο το άσχημο φθινόπωρο του '39, μου ζήτησε να τ' ανοίξω. Μια ασθενική ψιγάλα δρόσιζε τις πρασιές του κήπου μας. Χτένιζα το μυαλό μου για να βρω και κάτι ακόμα να της πω και μου ήρθε το εβραϊκό παλιό νανούρισμα. Το ήξερα από κείνη. Η μέρα ήταν σκοτεινή και στο βάθος του ορίζοντα βλέπαμε κι οι δυο μικρά κομμάτια από λαμπερό γαλάζιο που κέντριζε τη λαχτάρα μας για φως. Η πλησμονή του ήταν το μόνο που ήθελε προτού να φύγει. «Δεν μπορούσε όλο αυτό να περιμένει λίγο;» μου ψιθύρισε με κόπο, και με προσπάθεια μου τσίμπησε τρυφερά το χέρι.

Με βαθιά χαρά νιώθω τον ήλιο που ορμάει πάνω μου όταν η Σαμίγια ανοίγει τα βολέ. Μεσημέριασε κιόλας, σκέφτομαι.

«Μαντάμ Νινέτ, ήρθε ο Φαρίντ», μου λέει ξανά και βλέπω το μαντιλάκι που ξεμυτίζει απ' το μανίκι της καθώς σκύβει ολόκληρη από πάνω μου.

«Ε, πες του να έρθει», επαναλαμβάνω όπως τεντώνομαι για να κρύψω το γέλιο μου. Η στάση μου της φαίνεται άσεμνη κι έχει πάρει ένα τρομοκρατημένο ύφος. Της Σαμίγια τής είναι αδιανόητο να συνοδέψει ως το κρεβάτι μου τον παιδικό μου φίλο. Τον Ομάρ Σαρίφ, όπως τον λέει, λόγω ομοιότητας.

Όταν τον αγκάλιασα, αισθάνθηκα όπως τότε που τρέχαμε παιδιά ανάμεσα στις μπανανιές της Σμούχα.

Είμαστε στο σαλόνι της θείας Αυρηλίας και το αεράκι απ' το ανοιχτό παράθυρο μου φέρνει τη γνωστή μυρωδιά της πόλης. Ναι. Όσο μεγαλώνω νιώθω τις μικρές χαρές πιο ζωντανά. Και σήμερα, ιδιαίτερα. Ακόμα κι ύστερα απ' ό,τι συνέβη εχθές στον Αριστείδη.

Ακούω το κουτσό βήμα του απ' τις σκάλες ανάμεσα στις κουβέντες μας. «Ήταν δύσκολη χρονιά», μου έλεγε ο Φαρίντ όταν εκείνος μπήκε. «Ποτέ δεν ήταν τόσο άχαρη χρονιά», μου είπε κι ο μετρ ντ' οτέλ του Union, που μοιραστήκαμε την παλιά Κραίσλερ απ' το αεροδρόμιο της Νούζχα. Παλιά έφερε αεροπορικάς βατραχοπόδαρα απ' τη Γαλλία και για το πιάτο ειδοποιούσε πάντα τον πατέρα μου. Μιλήσαμε γι' αυτόν στον δρόμο, καθώς ερχόμασταν, ενώ ακούγαμε απ' το ραδιόφωνο πως η Αίγυπτος κλείνει τα στενά του Τιράν και αποκλείει το Ισραήλ απ' το λιμάνι του Εϊλάτ.

«Λες να έχουμε φασαρίες ξανά;» ρωτάω τον Φαρίντ.

«Κάτι μου λέει πως άρχισες κιόλας να σκέφτεσαι την επιστροφή σου στο Παρίσι», μου απαντά, ενώ τα μάτια του μου λένε άλλα όπως με κοιτάζει. Αν δυσκολέψουν πολύ τα πράγματα, θα βρίσκομαι πάλι σε μια ώρα στη Νούζχα.

Τα μαλλιά, τα ρούχα, τα παπούτσια του, όλα πάνω του είναι άψογα. Τι όμορφος που είναι στ' αλήθεια ο Φαρίντ, σκέφτομαι ενώ του μιλώ. Τι όμορφος.

Μου έρχεται να βάλω ένα coin στο boite à musique Tirelire* και να στροβιλιστώ μαζί του. Έναν χορό, όπως τότε, εκείνο το καλοκαίρι του '48 που η αγωνία του πολέμου ερέθιζε πάλι τις αισθήσεις μας. «Έντι χέλουα»,** μου είπε και μ' έσφιξε πάνω του. Ήταν η πρώτη κι η τελευταία ερωτική χειρονομία που είχε τολμήσει. Αλλά όχι, υπήρξε κι άλλη. Λίγο λιγότερο από έναν χρόνο πριν. Μια υποψία φιλιού στ' αυτί, μαζί μ' αυτό το αστείο που μου ψιθύρισε καθώς προχωρούσαμε ανάμεσα στις φορτωμένες καστανιές του μπουλβάρ Αραγκό, στο Παρίσι. Εκείνο το βράδυ, που ξεφώνιζα χαρούμενη, ανακουφισμένη που είχα επιτέλους χωρίσει με τον Ζερόμ.

Θα έβαζα το coin, αν δεν ερχόταν ο Αριστείδης.

Τ' αυτοκίνητα, οι αραμπίες, οι θόρυβοι έτρεχαν, κατρακυλούσαν, χάνονταν, έρχονταν πάλι, το γέρικο λάμπαχ μύριζε στον κήπο της οκέλας, πόσο Ανατολή είναι πια η Αλεξάνδρεια, σαν να έχουν μεταφερθεί παντού οι αράπικες συνοικίες της πόλης, σκεφτόμουν εχτές πριν κοιμηθώ κι ο Αριστείδης έκλαιγε στην κάμαρά του. Δεν τον άκουγα, όμως το ήξερα. Όπως το ήξερα και τότε που έκανε καιρό να ξεμυτίσει απ' το σπίτι. Τότε που πίστευε πως εξαιτίας του συνέβη εκείνο το φοβερό ατύχημα. Όταν βγήκε μετά από μέρες, γύρισε με ένα σκυλί. Το βρήκε κουτάβι στο παζαροσόκακο του Ουακάλετ αλ Λεμούν, κοντά στον πάγκο που έψηναν πρόβιο κρέας. Ένα μαύρο, μικρόσωμο, θηλυκό, που μύριζε τσίγκνα και το βλέμμα του ήταν σαν το θολό μπακίρι. Το ήθελε, είπε, για να του γίνει ξανά συνήθεια ο ύπνος. Για να μπορεί να κοιμάται τα βράδια.

«Είκοσι ένα χρόνια το είχε και τον ακολουθούσε όπου πήγαινε», λέω στον Φαρίντ. «Και τα δυο τελευταία ζούσαν μαζί,

* Γαλλικά: Κέρμα (στο) μουσικό κουτί κουμπάρας.

** Αραβικά: Είσαι όμορφη.

χωρίς να τον αναγνωρίζει. Εδώ και τρεις βδομάδες, πηγαينوερχόταν άσκοπα συνεχώς κι απ' την ένταση δεν μπορούσε να κλείσει τα μάτια του ούτε για λίγο. Εχθές που ο Αριστείδης με περίμενε, του έκανε μια ενδοφλέβια με χλωροφόρμιο και το βράδυ το θάψαμε κρυφά μαζί στον γειτονικό κήπο του Σουδανού». Στον κήπο των Εσπερίδων, όπως τον λέγαμε όταν ήμασταν παιδιά. Από κείνη την ώρα τον βασανίζει αυτό που έκανε. Όμως τα πράγματα γίνονται ή δεν γίνονται.

Ακούω πάλι το κουτσό βήμα του Αριστείδα απ' την κάμαρα.

«Ας ξεκοκαλίσουμε ηδονικά τον χρόνο που μας χαρίστηκε, Φαρίντ. Ας ζήσουμε αυτές τις μέρες μου στην Αλεξάνδρεια σαν να ήμασταν κι οι δυο αθάνατοι».

«Κι ο Ζαν Λατίφ;» μου λέει. «Γι' αυτόν δεν ήρθες;»

Ο Ζαν Λατίφ. Το πιο όμορφο, το πιο παράξενο, το πιο ερωτικό, το πιο φιλήδονο πλάσμα που γνώρισα ποτέ. Ο Ζαν Λατίφ ήταν ο πρώτος μου έρωτας.

«Δεν ξέρω καν αν βρίσκεται στην πόλη», του απαντώ. «Κι έπειτα *l'univers nous emmerde. L'univers se fiche de nous*»,* όπως το έλεγε ακριβώς ο θεός Φάνος.

* Γαλλικά: Το σύμπαν μάς έχει χεσμένους. Το σύμπαν μάς εμπαίζει.

«Νινέτα. Βρε Νινέτα», φώναξε η Ανδρομάχη δυο τρεις φορές καθώς την κοίταζε να κατεβαίνει φουριόζα τις σκάλες της έπαυλης στο Καρτιέ Γκρεκ* και να βγαίνει στον δρόμο τρέχοντας.

Εκείνο το απριλιάτικο απόγευμα του 1936, η Νινέτα σταμάτησε λίγο πιο κει, στην οδό Πτολεμαίων, κι άρχισε τα κλάματα, ενώ γυρνούσε ντροπιασμένη προς τον απέναντι κήπο με το γαλάζιο γιασεμί, μόλις κατάλαβε πως την έβλεπε η μικρή Μπαρμπερίνα που ερχόταν απ' την οδό Αββασιδών.

Το είχε ξαναδεί αυτό το βλέμμα του κοριτσιού που έμοιαζε συνομήλικό της. Λαμπερό και βαθύ, το σκίαζαν τα ίδια τεράστια ματοισίνορα, όπως αυτά των Βεδουίνων. Ήταν η σαμπαρσάκι. Έτσι της είχε πει ο Φαρίντ πως έλεγαν τα παιδιά που για να ζήσουν πουλούσαν τον καπνό απ' τα αποτοίγαρα που μάζευαν στους δρόμους.

Η Νινέτα αμύχανη σκούπισε τα μάτια της κι ύστερα, για να μην φανεί πως ήθελε να γυρίσει πίσω, προχώρησε προς την αντίθετη κατεύθυνση απ' την οδό Φουάντ, που η νόνα της εξακολουθούσε να τη λέει ακόμα οδό Ροζέιτης, χαιρέτησε το κορίτσι μ' ένα νεύμα του κεφαλιού και βγήκε στην πολυθόρυβη ρι ντ' Αλεμάν.

Μια φωτεινή ομίχλη ερχόταν απ' τους κήπους του Σαλαλάτ, ο ουρανός κιτρίνιζε συνεχώς και η ατμόσφαιρα γινόταν όλο και πιο ζεστή. «Κούλου μιν Αλλάχ»,** άκουσε τη φωνή ενός από τους δύο Μπαρμπερίνους που την προσπέρασαν, αφήνοντας πίσω

* Από τη δεκαετία του 1880, στα ανατολικά της πόλης, άρχισαν να χτίζονται οι πιο πολυτελείς επαύλεις. Καθώς οι περισσότερες ήταν των Ελλήνων, η αριστοκρατική αυτή συνοικία ονομάστηκε Quartier Grec.

** Αραβικά: Όλα εκ Θεού.

τους τη βαριά μυρωδιά της χέλμπας, ενώ μια ξεχαρβαλωμένη Βόλβο, με φορτωμένα στην καροσερί της κίτρινα μήλα του Λιβάνου, σταμάτησε λαχανιάζοντας μπροστά της. Οι ζουμάρες της διέκοψαν τις σκέψεις της και σκέπασαν τις κουβέντες κάποιας παρέας νεαρών προσκόπων που στάθηκε δίπλα της.

Αυτά τα κρυφομιλήματα στο σπίτι όλο και περισσότερο τη θύμωναν. Τα «εκτάκτως ενδιαφέροντα», όπως τα αποκαλούσε η μητέρα της όταν μιλούσε με τη θεία Αυρηλία. Κι ό,τι έλεγαν, ήταν για τον πατέρα της τις πιο πολλές φορές. «Άραγε τι να σιγοκουβέντιαζαν και σήμερα;» αναρωτιόταν όπως ακολουθούσε με το βλέμμα έναν γυναικωτό καλόγερο της μονής Λαζαριστών, που προσπαθούσε να περάσει απέναντι κι έτρεχε με ανασπκωμένο το ράσο του ανάμεσα σε αυτοκίνητα και αραμπιές.

Την ίδια ώρα ένιωσε να πέφτουν πάνω της ψιλές σταγόνες, χωρίς τίποτα να προμηνάει βροχή. Η άπνοια σταμάτησε και, μαζί με την ανεμόσκοπη που ήρθε με αραιές ριπές, άκουσε τις φωνές: «Χαμψίν, χαμψίν» κι ύστερα αμέσως ο τόπος άρχισε ξαφνικά να σκοτεινιάζει.

Ήξερε τι θα ακολουθούσε, όμως συνέχισε να περπατά. Ήταν ακόμα θυμωμένη και τώρα τη διασκέδαζε αυτός ο πονηρός αφρίτ, που θα έκλεινε μέσα τους ανθρώπους. Ό,τι κι αν έκαναν, εκείνος με τις καυτές πνοές του θα ερχόταν απ' την έρημο, θα περνούσε με ορμή ανάμεσα από κτίρια, πάρκα και δρόμους, θα τρύπωνε παντού, ακόμα και στα μανταλωμένα σπίτια τους, και θ' άφηνε την άμμο της Σαχάρας στα στόματά τους, στα κλειστά συρτάρια, πάνω στα έπιπλα και κάτω από τα λινά των κρεβατιών.

«Τι ωραία», μονολόγησε με την ιδέα πως το χαμψίνι θα γινόταν μια καλή δικαιολογία για να μην επιστρέψει στην έπαυλη. «Τι ωραία», επανέλαβε με τη σκέψη πως θα είχε ανησυχήσει κι η μητέρα της, που μετά απ' ό,τι συνέβη δεν της επέτρεψε να πάει ούτε στην Αργυρώ. Έτσι έκανε όποτε θύμωνε κι από μικρή κρυβόταν με τις ώρες στις αλτάνες ή πίσω απ' τις πρασιές του κήπου τους.

Οι περαστικοί και οι πλανόδιοι πωλητές περνούσαν βιαστικοί, τα καταστήματα έκλειναν τις πόρτες και κατέβαζαν τα ρολά, τα γκαρσόνια των αράπικων καφενείων μάζευαν μέσα τα τραπέζια και τις καρέκλες τους, και τα βολέ των παραθύρων

σφαλίζονταν με πάταγο όσο προχωρούσε για να φτάσει στη ρι ντε Σεζάρ.

Ο ουρανός πρασίνιζε απειλητικός όταν μετά από λίγο βρέθηκε στην οδό Ζαγκαρόλα, μπροστά στην είσοδο της οκέλας όπου έμεναν η θεία της η Αυρηλία και η φίλη της η Αργυρώ. Η βαριά ξύλινη εξώθυρα της παλιάς αρχοντικής πολυκατοικίας, με τους πλοχμούς και τα ανθέμια γύρω απ' τα ανοίγματά της και τις επιβλητικές Καρυάτιδες να κυρτώνουν τους γύψινους κορμούς τους κάτω από τα μπαλκόνια της, ήταν κλειστή κι αφού πάτησε το μπουτόν που ειδοποιούσε τον μπουάππ, περίμενε με ακουμπισμένο το πρόσωπό της στη σιδεριά που είχε το μικρό άνοιγμα της πόρτας μπροστά απ' το τζάμι.

Βίαιοι θόρυβοι κατέβαιναν υπόκωφοι απ' το πηγάδι της μαρμάρινης σκάλας –φωνές, πόρτες που ανοιγόκλειναν, βιαστικά βήματα– αλλά κανείς δεν φαινόταν. Χτύπησε πάλι επίμονα κι έστρεψε το βλέμμα προς το γειτονικό μαγαζάκι του γέρου μυροποιού που τον επισκεπτόταν συχνά μαζί με την Αργυρώ για να δουν πώς έφτιαχνε τ' αρώματα. Ήταν όμως κι αυτό κλειστό και μόνο μπροστά του, στο πεζοδρόμιο, μια σπασμένη δακρυδόχος άφηνε τη μυρωδιά της χυμένης πασχαλιάς να σέρνεται στον δρόμο και ν' απλώνεται με την ανεμόσκονη που πύκνωνε.

Μα τι περίμενε; Να την ακούσουν την ώρα που όλοι θα έκλειναν με υγρά πανιά τις χαραμάδες από τζαμλίκια, πόρτες και βολέ; Έτσι γινόταν πάντα με το χαμψίνι, σκέφτηκε φοβισμένη και φώναξε πάλι δυνατά «μουςάαντα»* και το όνομα της θείας της και του μπουάππ, ενώ με όλη τη δύναμή της άρχισε να χτυπά την πόρτα της οκέλας.

Τότε την τράβηξε απ' το χέρι η μικρή σαμπαρσάκι. Η Νινέτα δεν δίστασε να την ακολουθήσει και, χωρίς να μιλούν, άρχισαν να τρέχουν κι οι δύο, μέσα στον ζεστό άνεμο, προς την κατεύθυνση του Κομ ελ Ντικ.

Εκείνη την ώρα επικρατούσε πανικός στην έπαυλη. Ο γαρίφης τους, που βγήκε για να την ψάξει, είπε πως δεν τη βρήκε πουθενά και η ανησυχία τους μεγάλωσε όταν η Ελπινίκη τηλεφώνησε στο σπίτι της Αυρηλίας και στη μητέρα της Αργυρώς κι έμαθε πως κανείς δεν είχε δει την κόρη της.

* Αραβικά: Βοήθεια.

Η καρδιά της Νινέτας χτυπούσε δυνατά καθώς έτρεχαν. Στην οδό Φουάντ, μέσα στο κύμα της ψιλής άμμου, οι φανοί των λιγοστών αυτοκινήτων αναβόσβηναν και τα κλάξον τους ηκούσαν στο κεφάλι της σαν δυνατές σφυριές. Πέρασαν απέναντι, χώθηκαν σ' έναν στενό παράδρομο που ακολουθούσε παράπλευρα το Φορτ Κομ ελ Ντικ και τρύπωσαν σε μια από εκείνες τις ετοιμόρροπες χαράμπες που ήταν στοιβαγμένες πίσω από το τζαμί του Νέμπι Ντανιέλ.

Μια μπόχα από περιπτώματα ζώων κι ανθρώπων έκοβε την ανάσα της μέχρι που βρέθηκε στην αποπνικτική ατμόσφαιρα μιας άδειας κάμαρας. Κανένα έπιπλο. Μόνο τρία μεγάλα παιδιά και πέντε μικρότερα ήταν καθισμένα στο κωμάτινο πάτωμα, σκυμμένα γύρω απ' τη χλωμή λάμπη δυο φτιλιών, και μιλούσαν χαμηλόφωνα στ' αράπικα, όπως άδειαζαν τον καπνό απ' τα μαζεμένα αποτσιγάρα. Η Νινέτα ξέφυγε απ' το χέρι του κοριτσιού που την έσφιγγε γερά. Και μόλις τα μάτια της συνήθισαν στο λιγοστό φως, είδε σε μια γωνιά ένα μισόγυμνο αγόρι, που δεν είχε πόδια, να ροχαλίζει πάνω σ' ένα κουρελιασμένο στρώμα και μια κοκαλιάρικη κατσίκα δίπλα του, να μασουλά επίμονα τσαλακωμένα χαρτιά από εφημερίδες. Ο φόβος, ο οίκτος και η αποστροφή που της έφερνε αυτή η ανθρώπινη εξαθλίωση θα έρχονταν συχνά στον νου της τα επόμενα χρόνια και ιδιαίτερα όσες φορές θα της υπενθύμιζε ο εξάδελφός της ο Αριστείδης πως μεγάλωνε στην πιο γενναιόδωρη χώρα της γης.

Η εικόνα την τρόμαξε, όμως μετά από λίγο η ατμόσφαιρα έπαψε να της φαίνεται τόσο απειλητική και τη φόβιζε περισσότερο το να βγει μόνη της με το χαμψίνι μέσα στη νύχτα.

Έτσι ήταν λοιπόν η άλλη ζωή της Αλεξάνδρειας, για την οποία της μιλούσε ο Αριστείδης, όταν την έβλεπε να κοιτάζει με περιέργεια κι αποστροφή τους ζητιάνους με τα τραχωματικά μάτια που κάθονται στα πεζοδρόμια, τους φτωχούς πλανόδιους, τους ρομπαμπεκάδες που μαζεύουν παλιατσαρίες με το κάρο τους, τις ζιμπαλούδες που παίρνουν τα σκουπίδια, και τα βρόμικα ξυπόλυτα αραπόπουλα που κουβαλούν τη μυρωδιά απ' τις τρώγλες των αράπικων μαχαλάδων.

Γι' αυτό απέφευγε να της μιλά για όλα τούτα ο Φαρίντ. Από ντροπή, σκεφτόταν, όπως άδειαζε κι εκείνη τον καπνό απ' τα αποτσιγάρα και προσπαθούσε να επικοινωνήσει με τις λίγες

λέξεις που ήξερε απ' τη γλώσσα της Φάτμας. Τον Φαρίντ σκεφτόταν κι όταν αργότερα βρέθηκε μαζί με τα αραπόπουλα πάνω στα βρομερά στρώματα, κουλουριασμένη στο πάτωμα ανάμεσά τους, μέχρι να ξημερώσει. Αυτό το βράδυ όμως, μαζί με τη σιχασιά και τη δυσφορία που ένιωθε, ένιωσε και την πρώτη εντύπωση του έρωτα, καθώς αισθανόταν τα χείλη κάποιου κοιμισμένου αγοριού να πιέζουν δυνατά την πλάτη της.

Την ίδια ώρα ο θείος της Νινέτας, ο Φάνος Νικολαΐδης, διέκοπτε την κουβέντα που είχε με τον Γάλλο γιατρό του, έναν απ' τους μαθητές της «σχολής» Fournier,* κι έβγαине κάθιδρος απ' το Hotel Royal μέσα στην αλγερίνικη νύχτα. Όσο απομακρυνόταν, οι ήχοι του σαξόφωνου απ' το γειτονικό καμπαρέ έσβηναν γρήγορα μες στον θόρυβο της πόλης, ενώ εικόνες τρύπωναν στο κεφάλι του με οξύτατη ένταση, για να ξυπνήσουν τον ίδιο φόβο, που τρομοκρατημένος έβλεπε να έρχεται πάλι από παντού, να ξεμυτίζει απ' όλους τους πόρους του κορμιού του, που εδώ και τέσσερα χρόνια ήταν σαν να τον καταδίωκε. Ο κάθε καινούριος πόνος, η κάθε μικρή αλλαγή στο σώμα του τον έκανε να γαντζώνεται με οδυνηρό τρόπο σ' ό,τι προσπαθούσε να καταλάβει με τις αισθήσεις του, λες κι αυτό μπορούσε να φέρει ίαση σ' εκείνη την αφροδίσια νόσο που, ενώ ήταν σε αδράνεια, ένιωθε πως τον μεταμόρφωνε, κρυμμένη σε μικρούς κρατήρες κάτω απ' το δέρμα του που έκαιγε παντού όποτε τον τρέλαινε ο πανικός.

Ο φόβος ήρθε ξανά, καθώς αισθάνθηκε τον γνώριμο νυγμό στην κνήμη του. Τώρα πονώ από ανάγκη να πονέσω, είπε, παίρνοντας μια βαθιά ανάσα κι ανοίγοντας το καπάκι του ρολογιού του κάτω απ' το χλωμό φως ενός φανοστάτη της Place d'Armes, πρόσθεσε μεγαλόφωνα: «Ωρα 11, Οράν, 19 Απριλίου 1936». Ύστερα άρχισε να διασχίζει την πλατεία αργά, με την ιδέα πως έτσι κι αλλιώς ο χρόνος διατρέχει τα πάντα και κάποτε τελειώνει για όλους μας.

* Jean Alfred Fournier (1832-1914): Γάλλος δερματολόγος και ιστορικός της ιατρικής. Η κύρια συμβολή του στην ιατρική επιστήμη ήταν η μελέτη της συγγενούς σύφιλης, την οποία περιέγραψε το 1883.